

Było ciepłe jesienne popołudnie 30 września 2016 roku, kiedy odbyła się uroczystość poświęcenia zrewitalizowanej mogiły 3600 poległych w październiku 1914 r. oraz w maju i czerwcu 1915 r. żołnierzy armii austro-węgierskiej, którzy w rudnickiej ziemi znaleźli miejsce wiecznego spoczynku. Mogiła położona jest w dawnym parku dworskim, po prawej stronie drogi dojazdowej do dworu rodu Tarnowskich, na terenie gruntów należących obecnie do Damiana Sobiły.

Cofnijmy się pamięcią do jesieni 1915 r. „*Kiedy wreszcie jesienią 1915 roku Hieronim i Wanda wrócili do domu, w ogrodach i parku odkryli dziesiątki masowych grobów oraz dziwne grzyby, które rozdeptane wydzielaly z siebie coś w rodzaju krwi. W grudniu rozkopano mogiły i odnaleziono trzy tysiące sześćset ciał. Hieronim kazał je złożyć w jednym grobie na górze niedaleko domu. Wzniósł tam krzyż z tabliczką wzywającą do modlitwy za poległych.*”¹

Gdy na początku lat osiemdziesiątych ubiegłego wieku przewrócił się oryginalny dębowy krzyż postawiony przez Hieronima Tarnowskiego to w 1984 r. nauczyciele Warsztatów Szkolnych Zespołu Szkół w Rudniku nad Sanem wykonali i postawili krzyż metalowy. Jednak i ten krzyż z czasem uległ częściowemu zniszczeniu i wymagał pilnych zabiegów renowacyjnych. Moje wyobrażenie zupełnie już nowej mogiły zmaterializował w formie projektu architektonicznego Janusz Chmiel.

Jej rewitalizacja była możliwa dzięki dofinansowaniu w ramach projektu pt. „Akademia Aktywnych Obywateli – Podkarpackie Inicjatywy Lokalne”, który dofinansowany jest ze środków Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, życzliwości właściciela terenu i ciężkiej pracy osób bezpośrednio zaangażowanych w ten projekt tj.: Franciszka Sieńko, Andrzeja Olaka, Adama Olaka, Mariana Mierzwy, Marka Mierzwy, Michała Mierzwy, Arkadiusza Urbana, Floriana Urbana, Łukasza Jezuita, Tomasza Krokosa i mnie (koordynatora projektu). Zdemonstrowali oni pozostałości po starej mogile, uporządkowali teren, wykonali i zamontowali krzyż, wykonali i osadzili tablice informacyjną o mogile i usypali kopiec.

Są oni członkami Towarzystwa Miłośników Ziemi Rudnickiej i Rudnickiego Stowarzyszenia Pasjonatów Historii.

¹ Andrew Tarnowski- Ostatni Mazur, Warszawa 2008

Specjalistyczne roboty kamieniarskie wykonała firma remontowo budowlana Józefa Bajka.

Dodatkowo w projekt zaangażowani byli: Lucyna Żurecka, Witalis Niemiec i ja, którzy tworząc grupę nieformalną występowali z opracowanym przez siebie wnioskiem o dofinansowanie.

Konta bankowego do obsługi finansowej udzieliło Towarzystwo Miłośników Ziemi Rudnickiej, natomiast prace księgowej projektu jako wolontariusz wykonała Mirosława Małek – księgowa TMZR.

Ostatnie prace porządkowe wykonali harcerze z Publicznej Szkoły Podstawowej nr1 wraz z opiekunem Wiesławem Gołąbkim.

W tej przepełnionej modlitwą, piątkowej uroczystości udział wzięli kapłani, władze naszego miasta, dyrektorzy szkół, nauczyciele, uczniowie, członkowie stowarzyszeń, harcerze, delegacja niżańskiej jednostki Związku Strzeleckiego, prasa, Ci którzy ten kopiec usypali oraz mieszkańcy miasta.

Kapłani ks. prof. Stanisław Koczvara ze Stalowej Woli, ks. dziekan Waldemar Farion i ks. kanonik Józef Sałek proboszcz stróżańskiej parafii wspólnie z zebranymi modlili się w intencji poległych na rudnickiej ziemi i w intencji pokoju na świecie. Poświęcenia nowego krzyża i kopca usypanego na mogile dokonał ks. kanonik Waldemar Farion proboszcz rudnickiej parafii.

Wartę honorową wystawili harcerze Hufca Nisko oraz strzelcy Jednostki Strzeleckiej 2096 Związku Strzeleckiego „Strzelec Józefa Piłsudskiego” w Nisku.

W asyście obecnych na uroczystości pocztów sztandarowych, uczestnicy uroczystości oddali hołd poległym i zapalili znicze. Odśpiewali hymn „Boże, coś Polskę” i modlitwę harcerzy – „O Panie Boże Ojcie nasz”.

Po wspólnej modlitwie nastąpił akt przekazania mogiły pod opiekę Zespołu Szkół w Rudniku nad Sanem. Akt odebrał Edward Wołoszyn – dyrektor Zespołu Szkół w Rudniku nad Sanem. Oto treść:

Akt przekazania

*mogiły zbiorowej w Rudniku nad Sanem - Dworze
pod opiekę społeczności Zespołu Szkół w Rudniku nad Sanem.*

*My inicjatorzy i realizatorzy odnowienia w nowej formie architektonicznej
zbiorowej mogiły 3600 żołnierzy armii austro – węgierskiej, poległych
w październiku 1914 r. oraz maju i czerwcu 1915 r., uroczystie
przekazujemy to miejsce wiecznego spoczynku społeczności Zespołu Szkół
w Rudniku nad Sanem.*

*Niech opieką nad tym miejsce stanie się kuźnią lokalnego patriotyzmu
będącego dzisiaj najlepszą, bo autentyczną, niewymuszoną szkołą miłości
do ojczyzny. Niech uczy szacunku dla własnej historii, pokazuje wartość
tradycji, pozwala zachwycić się pięknem ziemi oraz odkrywaniem dziejów
przodków. Uczy pielęgnować i dbać o miejsca dla lokalnej wspólnoty
ważne - nie tylko te historyczne. Niech wreszcie uczy dbać o wspólną
przestrzeń, w której przyszło nam żyć. O wspólne sprawy i wspólne dobro.
Niech będzie sposobem na budowanie wartościowej, mocnej Wspólnoty.*

W imieniu tych którzy ten kopiec usypali

Ryszard Żurecki

Rudnik nad Sanem, 30 września 2016 roku

Poszukujmy, odkrywajmy, odwiedzajmy miejsca pamięci narodowej, bezimienne groby poległych w walce i módlmy się słowami Alojzego Felińskiego:

„Boże najświętszy! Przez Twe wielkie cuda

Oddalaj od nas klęski, mordy boju,

Połącz wolności węzłem Twoje ludy

Pod jedno berto Anioła Pokoju”